

TEMADAG/UGE PÅ TRELLEBORG

UDSKOLING

Trelleborg

Nationalmuseet
National Museum of Denmark

Temadage om vikinger i autentiske omgivelser.

4 temadage for elever fra 4 årgange - 0.kl., 4.kl., valghold (7., 8. og 9.kl.) og sprogklasser.

I dette hæfte kan du finde 'før-under og efter' materiale for en temadag/uge på vikingeborgen Trelleborg. Det er muligt at bruge programmer og undervisningsmaterialet til andre årgange og i færre dage.

Ugens indhold og omfang er blevet til i et samarbejde mellem ledelse og lærere på Marievangskolen, Slagelse og vikingeborgen Trelleborg. Samarbejdet har udviklet sig, fra enkelte klassers besøg i 2013 til at omfatte en såkaldt Temauge - Trelleborgugen, hvor fire årgange, tre spor gennem fire dage besøger Trelleborg.

Alle forløb giver eleverne mulighed for at stifte nærmere bekendtskab med Vikingeborgen Trelleborg på deres niveau, i et tværfagligt samarbejde med skolens fag. Forløbene er udviklet for alle årgange med specielt indhold og materiale tilpasset årgangen; både med hensyn til det faglige indhold, målsætninger for årgangen og såvel længde, som graden af selve samarbejdet mellem skole og museum.

I 2015 blev "Åben skole" perspektivet en del af projektet. Dette har medført, at alle forløb udføres dels med undervisning af skolens egne lærere og dels med undervisning af museets formidlere.

I alle forløb er der taget afsæt i den nye skolereform. Forløbene kan afholdes indenfor det tidsrum lærere og elever har til rådighed på en almindelig skoledag. De har alle bevægelse og vikingernes verden, som omdrejningspunkt.

Hvis du har planer om at besøge museet enten med en større gruppe elever eller en hel skole, vil det altid være en forudsætning, at du kontakter museets formidlere. Vi kan tilpasse både længden og indholdet af forløbet til lige dine ønsker.

Vikingeborgen Trelleborg siger tak til Marievangskolens ledelse og lærere for det gode og lærerige samarbejde.

TRELLEBORGUGEN

4 dage på Trelleborg

Temadag. Lærervejledning, forløbsbeskrivelse og undervisningsmateriale for 8 og 9. klasse.

Vidste du?

I vikingetiden kunne man tage med på krigstogter allerede fra 15-års alderen

Før besøget på Trelleborg

Det er en god ide inden besøget at tale om Trelleborg. Du kan finde info på; www.vikingeborgen-trelleborg.dk

Lad eleverne vælge dele af vikingetiden, som de præsenterer for de øvrige elever.

Udvælg og gennemgå artikler fra undervisningshæftet:

Vinkler på vikingetiden

<http://natmus.dk/museerne/trelleborg/skoler-og-institutioner/undervisningsmateriale/>

Vidste du?

Der er kun fundet én eneste hel vikingehjelm fra vikingetiden. Den havde ikke horn.

Under besøget på Trelleborg

Tid	Kildekritik ved Trb.	Dansk: Kvadbattle v. Trb. ell. "Han stod så godt.." ell. Kvad v. lærere	Matematik ved lærere
09.00-10.30	A + B	C + D	E + F
10.30-11.00	Pause		
11.00-12.30	E + F	A + B	C + D
12.30-12.45	Pause		
12.45-14.15	C + D	E + F	A + B
14.15-15.00	5-kamp 4 hold Alle på skift ml. dyster: A mod B og C mod D		
15.00	Tak for denne gang		

Vidste du?

Vikingerne gik op i hvordan de så ud.

Bl.a. har man fundet øreskeer - bittesmå skeer til at grave ørevoks med.

1. Evaluer dagen på Trelleborg.
Hvad kan I huske?
2. Skriv; digt, essay, stil, artikel til en lokal avis om dagen, forskellige vikingemner.

Efter besøget på Trelleborg

Dansk: Danskforløb 1: “Han stod så godt for hug

Roller	Rekvisitter
2 x fattige brødre	træ redskaber + 1 kæphest – ufarvet tøj
2 x rige brødre	2x sværd + skjolde+ 2 x kæphest – farvet tøj
1 x rige brødres far	1x sværd + fin kappe: blå med pels + 3x12 vikingemønter til afbetaling af vidner
1 x lovsigemand	fint tøj - modtager kappen som betaling
1 x huskarl	hjelm og sværd + skjold.
1x Jarl	3 x 12 mønter for at 12 mænd i hans hird vil stille sig op som vidner. (evt. 24 ”mænd” af ære der mod betaling vil være vidner og sværge)
Gode	

Vidste du?

Tøj var dyrt og tog lang tid at lave, så de fleste vikinger havde lappet tøj.

Fortælling begynder:

Rige brødre rider ind på kæpheste. Fattig bror står på marken med sit træredskab. Han slås ihjel.

Efter drab - Hvorfor?: "Han stod så godt for hug" –
(Kilde: Thorgeir i fostbrødrenes saga; hyrden han slår ned. Sammenlign eventuelt med boldspil - den lå lige til et pletsjud...)

De rige sønner rider hjem og fortæller deres far om hvad der er sket. (sæt evt. eleverne i gang, hvis de ikke selv kan få det sagt, hvad der skal siges: "...Faar...")

Faderen sidder på egen bænk/stol. Huskarl = ejet mand står ved siden. Hvad skal de nu gøre?

- Æresbegreb introduceres; de ved at der enten vil være hævndrab fra den fattige mands familie eller de skal betale mandebod. (tal socialt hierarki)

Rige brødre og Faderen rider alle tre til **lovsigemanden**.

Kappen gives, som betaling for råd. - Fortæl om farvens værdi og forventningen om et råd der støtter deres sag. Lovsigeren siger loven; (referer tilbage til den orale tradition og manglende tilstedeværelse af skriftlige kilder.)

Lovsigeren. Rådet der gives: Sig at det var selvforsvar og find 12 vidner på det og betal dem.

-Fortæl om muligheden for at købe sig til sandheden. 3 mønter = 1 vidneudsagn under ed.

Den fattige bror kommer til den rige herremand og kræver hævn/mandebod. Han afvises blankt med begrundelsen: selvforsvar og 12 svorne vidner. Huskarlen er klar til at slå ham ihjel, hvis ikke han rider med det samme.

Han rider til en storbonde, lover ham sin jord igen (Der er meget lidt dyrkbar jord på Island, så det er i høj kurs) imod 12 svorne vidner. (Referer til æresbegrebet igen: Han bruger hele sit overlevelsgrundlag på at genoprette familiens ære!) Han vil på denne måde selv blive frataget sin jord og "degraderet" til HUSKARL.

Tingmøde. Det bliver sommer og tid til det årlige tinge (4) (tal om tinge: mødested hvor man afgjorde stridigheder, fandt en passende partner - (Nævn evt. stednavne: Tingsted (DK), Thingvallir (Island), Dingwall

På tinget præsenterer storbonden sagen igen på vegne af den fattige bonde. - fortæl om tingmøder. - procedurefejle= retssagens frafald, andre definitioner - vent med holmgang

De rige brødres fader præsenterer sin side af sagen og lovsigeren som modtog kappen afsiger dom i overensstemmelse med de rige brødres faders udsagn.

Den fattige bror protesterer, men har ikke noget af værdi at tilbyde. Han ønsker derefter Holmgang/Einweg. (definer holmgang, som den sidste løsning på ting - samtidig defineres banemand/sår)

Kilder:

(1) Goder og lovsigere: http://denstoredanske.dk/Nordisk_Mytologi/Begreber/gode

(2) Han stod så godt for hug: http://denstoredanske.dk/Nordisk_Mytologi/Begreber/krig

(3) Mandebod (MIDDELALDER def.): http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/mandebod/?no_cache=1&cHash=539f8a8ba7d5bc38a55df7f6af76216c

Ting og holmgang: <http://videnskab.dk/kultur-samfund/vikingerne-taalte-ikke-foraermelser>

Hávamál/Fæ dø frænde...: http://denstoredanske.dk/Kunst_og_kultur/Litteratur/Islandsk_litteratur/Oldislandsk_litteratur/H%C3%A1vam%C3%A1l samt Roesdahl, E: 2012 : Vikingernes verden. Vikingerne hjemme og ude. Gyldendal s. 70pp

Vidste du?

I vikingetiden ofrede man våben i søer og vandløb for at sikre gudernes gunst

Danskforløb 2: “Trelleborg - kvad og folkeviser”

Kvad/viser: Vølsungekvadet (Sigurd Fafnersbane) Torbens datter og Ebbe Skammelsøn

Forberedelse – i klassen.

Klassen hører ”Torbens datter” og ”Ebbe Skammelsøn” (ligger på youtube. Og ser de 2 små videoer: Torbens datter – LEGO og Ebbe Skammelsøn – hvad fanden skal det betyde.

Fordele rolle ifht nedenstående rolle liste.

Printe de to tekster ud og medbringe dem.

Vidste du?

En træ i vikingetiden kunne tjene sin herre så godt, at han blev sat fri. Det hed, at man fik frelse.

Forberedelse – på Trelleborg

Rekvisitter - Torbens datter

- Spyd/sværd 10 stk
- Plov/spade/hakke 1 stk
- Kar 2 stk
- (Blå) kappe 1 stk
- Kæpheste eller pinde 10 stk

Rekvisitter - Ebbe Skammelsøn

- Sværd 1 stk
- Kande 1 stk
- Krus til bryllupsgæsrer
- (Rød/purpur) kappe 1 stk
- Seng/sted hvor man kan ligge 1 stk
- Smykke 1 stk
- Ring 1 stk
- Kar 2 stk

Rolleliste:

Torbens datter

- Torben
- Torbens datter
- Leder af drabsmænd
- Resten af eleverne fordeles som søskende og drabsmænd

Ebbe Skammelsøn

- Skammel – Ebbes far
- Ebbe
- Peder
- 3 andre sønner
- 1 konge
- 1 næste svend – ham som Ebbe forklarer sin drøm til
- 2 søstre
- 1 moder
- Adelus

Viserne dramatiseres med læreren som instruktør. Startende med Torbens datter

Efter Torbens datter er blevet opført stilles eleverne følgende spørgsmål:

1. Hvorfor skal Torben dø
2. Hvorfor rider Torbens datter afsted med sin faders drabsmand

Ad 1: Blodhævn er en af de ældste former for dødsstraf (fordi der ikke var nogle politi) Blodhævn er temaet i mange af vikingetidens heltesagn. Hvis en mand havde dræbt en anden, skulle den myrdedes slægt hævne drabet ved at myrde et medlem af drabsmandens slægt. Freden kunne kun genoprettes ved at der blev "ligevægt" mellem de to slægter.

Ad 2: Selvom kvinderne havde en forholdsvis stærk position i vikingetiden var de ringere stillet end mændene. En far behøvede ikke at spørge sin datter til råds når hun skulle giftes. Kvinder kunne ikke optræde på tinge og de fik heller ikke del i mandens arv. Derfor må Torbens datter finde en mand (istedet for sin far) som kan sørge for hende. For hun har ikke længere nogen beskytter eller arv.

Efter Ebbe Skammelsøn stilles følgende spørgsmål:

Hvad fanden skal det nu betyde ? Hvad sker der for Ebbe ?

Ebbe agere ifht tidens æreskodex – fæ dør frænde dør, et ved jeg som ikke dør – ryet om hver mands dåd. Altså Ebbe er simpelthen nødt til at hævne den uret der er begået mod ham hvis han skal opretholde sit ry som en rigtig mand også konsekvensen er at han må træde så mangelen sti vild (han bliver formodentligt erklæret fredsløs eller bliver "stimand" / røver. Ellers ville han blive kendt som æreløs.

Vølsungekvadet (fra Odin & co dræber Otter og frem til Sigurd ridder fra Gnitahede)

Kvadet resiteres/fremsiges af læreren i langhuser under frokosten enden i fri prosa eller i Tolkiens version med 8 halvlinjer. Inden kvadet ridses baggrunden for kvadtraditionen op (omrejsende skjalde, den fælleseuropæiske karakter) og lidt af forhistorien fra Vølsungekvadet. Og henvises til de broderede vægtæpper.

Efterfølgende ridses en mulig morale op: Verden er uforudsigelig, lykken ændrer sig (forklaret med svigefulde guders indgriben) men man kan lige så godt med Sigurds egne ord få så meget ud af det som muligt.